

JAAP JACOBS (RED.)

Een vaste vrede en oprechte vriendschap?

VIERHONDERD JAAR
NEDERLANDS-AMERIKAANSE
VERHALEN

Inkijkexemplaar

Vier eeuwen lang zijn mensen uit Nederland per boot of per vliegtuig naar Amerika gegaan, om het land te verkennen, te handelen, te koloniseren, zich te vestigen, zaken te doen, een nieuwe toekomst te vinden of gewoon om als toerist het land te bezoeken. En vier eeuwen lang komen er Amerikanen, met uiteenlopende achtergronden, van inheemse, Afrikaanse of Europese afkomst, naar Nederland. Dit zijn hun verhalen.

De verhalen gaan over ontmoetingen met elkaar, met een andere cultuur, met het onbekende; over vrede en vriendschap, over hoop en verwachting, gevoelens van bewondering en bevrijding. Maar ook over conflicten, onderdrukking van Native Americans en over de Nederlandse rol in de Amerikaanse slavernij. Succesverhalen worden afgewisseld met zwarte bladzijden.

Met bijdragen van onder anderen Russell Shorto, Annejet van der Zijl, Mineke Bosch, Bas Blokker, Dik van der Meulen, Jaap Jacobs, Kees Wouters en Jeroen Dewulf.

Dr. Jaap Jacobs is als Honorary Research Fellow verbonden aan de University of St Andrews. Hij is gespecialiseerd in vroeg-Amerikaanse geschiedenis en de vroeg-moderne Nederlandse expansie, in het bijzonder in Noord-Amerika. Eerder publiceerde hij *The Colony of New Netherland: A Dutch Settlement in Seventeenth-Century America*.

WALBURGPERS.NL

Inkijxemplaar

Een vaste vrede
en oprechte
vriendschap?

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door het Nationaal Archief en het
Consulaat-Generaal van het Koninkrijk der Nederlanden in New York.

Ontwerp omslag en binnenwerk

Bart van den Tooren

Afbeelding omslag

Kaart van Nieuw Nederland,
Nationaal Archief, archief 4.VEL,
inventarisnummer 519.

ISBN 9789464564273

e-ISBN 9789464564280

NUR 680

© 2025 De auteurs, Uitgeversmaatschappij Walburg Pers, Zutphen

© 2025 Uitgeversmaatschappij Walburg Pers, Zutphen

WWW.WALBURGPERS.NL

WWW.NATIONAALARCHIEF.NL

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Zoveel mogelijk is getracht de eventuele rechthebbenden van de afbeeldingen te achterhalen. Rechthebbenden die in dit verband niet zijn benaderd wordt verzocht zich met de uitgever in verbinding te stellen.

Inkijkexemplaar

In dit boek komen citaten en parafrases voor uit archiefdocumenten die koloniaal, racistisch en uitsluitend taalgebruik bevatten. We zijn ons ervan bewust dat deze termen kwetsend kunnen zijn en willen u dan ook van tevoren waarschuwen dat u dit type taalgebruik kunt tegenkomen.

DutchCulture USA

Nederlandse kunst, cultuur en gedeeld erfgoed worden in de Verenigde Staten vertegenwoordigd door de Ambassade van het Koninkrijk der Nederlanden in Washington, DC, en door de Consulaten-Generaal van het Koninkrijk der Nederlanden in Atlanta, Chicago, Miami, New York en San Francisco. Het hoofdkwartier voor culturele dienstverlening is de afdeling Culturele Zaken van het Consulaat-Generaal van het Koninkrijk der Nederlanden in New York.

FUTURE 400, een initiatief van het Nederlands Consulaat-Generaal in New York, streeft ernaar om in 2024 en 2025 integer en oprecht stil te staan bij vierhonderd jaar Nederlands-New Yorkse geschiedenis door degenen die in deze geschiedenis delen in de gelegenheid te stellen om hun stem te laten horen en hun ervaringen en gevoelens te laten horen op dit belangrijke moment. Partners uit zowel de culturele als de commerciële wereld, uit New York en omgeving en uit Nederland, ontmoeten elkaar om nieuw werk en nieuwe mogelijkheden te scheppen op weg naar het volgende hoofdstuk in het verhaal dat wij delen, onze collectieve... FUTURE 400.

Inhoud

Voorwoord 11

Shefali Razdan Duggal

Ambassadeur van de Verenigde Staten
in het Koninkrijk der Nederlanden

Voorwoord 13

Birgitta Tazelaar

Ambassadeur van het Koninkrijk der Nederlanden
in de Verenigde Staten van Amerika

Ter inleiding. 17

Een verdrag met een vraagteken?

Jaap Jacobs

1 Een Nederlands-Amerikaans perspectief 22

Russell Shorto

2 ‘Even old New York was once New Amsterdam’ 33

Jaap Jacobs

3 De wereld van Mayken 40

Nicole Maskiell

4 Massamoord op Manhattan 48

Mark Meuwese

5 Edward Winslow 58

Een Engels-Nederlands-Amerikaanse pelgrim

Jeremy D. Bangs †

6 Het Witte Paert 67
Het begin van de trans-Atlantische slavenvaart op Nieuw-Nederland
Dennis J. Maika

7 Gezicht, gehoor, gevoel en smaak 76
Afrikaanse zintuigen op scherp
Lavada Nahon

8 De Nederlandse Republiek door Bostoniaanse ogen 91
De reisjournalen van Jonathan Belcher en Jacob Wendell, 1704-1716
Sander Rooijakkers

9 Johnny in Nederland 100
Jaap Jacobs

10 Gebroederlijke grondwetontwerpers 107
Gijsbert Karel van Hogendorp en Thomas Jefferson
Lauren Lauret

11 De eerste Nederlandse vertaling van
de Amerikaanse Grondwet 119
Michael J. Douma

12 Zoete verwachtingen en een bittere ervaring 126
De avonturen van Gerrit Boon en Jan Lincklaen
Jaap Jacobs

13 Sojourner Truth 137
Een Nederlandstalig toonbeeld van de
Afrikaans-Amerikaanse emancipatiebeweging
Jeroen Dewulf

14 John Romeyn Brodhead op geschiedenisjacht 146
Jaap Jacobs

15 Herrezen uit de as 155
De ramp met de Phoenix
Joske Meerdink

16 'Voor twee jaar, of misschien voorgoed.' 167
Wilhelmina Douglas Hawley en het schildersdorp Rijsoord
Alexandra van Dongen

17 Aletta Jacobs en Jane Addams 177
Een vredesmissie in 1915
Mineke Bosch

18 Ontsnapping uit het meisjesinternaat 189
Amerikaanse massacultuur en de roaring twenties in Nederland
Kees Wouters

19 De beschermheilige van New York? 199
Jaap Jacobs

20 Een Nederlandse prins, een Amerikaanse jeep
en twee vrouwelijke rijders 207
Dik van der Meulen

21 Een erezwaard voor Eisenhower 216
Het smeden van trans-Atlantische betrekkingen voor de twintigste eeuw
Jorrit Stehouder

22	Een Nederlandse jeugd in Iowa	226
	<i>Valerie Van Kooten</i>	
23	Herinnering en hereniging	234
	Een Nederlands-Amerikaans onderduikverhaal	
	<i>Eline Hopperus Buma</i>	
24	De Verenigde Staten als inspiratiebron voor een Nederlands schrijverschap	245
	<i>Annejet van der Zijl</i>	
25	De veranderende historie van Hurley	252
	<i>Bas Blokker</i>	
26	Hoe begon het allemaal?	262
	<i>Jaap Jacobs</i>	
	Woord van dank	274
	De schrijvers	276
	Verder lezen en bronnen	281
	Illustratieverantwoording	294
	Register	298

Voorwoord

van de ambassadeur van de Verenigde Staten in het Koninkrijk der Nederlanden

De Verenigde Staten en Nederland zijn met elkaar verbonden door meer dan vier eeuwen gedeelde geschiedenis, evenals door een gezamenlijke inzet voor een inclusieve democratie en mensenrechten. Tijdens een recent bezoek aan het Nederlands Nationaal Archief raakte ik diep onder de indruk van de toewijding waarmee het Archief zich inzet om de verhalen van onze gezamenlijke successen naar buiten te brengen. Een zorgvuldige studie van de meer uitdagende aspecten van de historische relatie tussen onze twee landen wordt daarbij niet uit de weg gegaan.

Onze twee landen hebben een duurzame en bruisende geschiedenis, al vanaf het eerste begin – de ontdekkingsreis van Henry Hudson – tot in onze tijd waarin meer dan vijf miljoen Amerikanen van Nederlandse afkomst in de Verenigde Staten wonen. Maar ons gezamenlijk verhaal zou pijnlijk onvolledig zijn als we de trans-Atlantische slavenhandel buiten beschouwing laten. Van de mast van het eerste schip dat met tot slaaf gemaakte Afrikanen in 1619 aankwam in de Engelse koloniën in Amerika woei een Nederlandse vlag.

Net als in Nederland zijn wij in de Verenigde Staten verwickeld in een proces van reflectie waarin we onze slavernijgeschiedenis weloverwogen bevragen, terwijl we tegelijkertijd consequent en gewetensvol onze democratische idealen zo goed mogelijk proberen in de praktijk te brengen. Het

Een vaste vrede en oprechte vriendschap?

in stand houden van een levende democratie vereist doelgericht en grondig onderhoud en de Verenigde Staten en Nederland hebben een hechte vriendschap waarin we gezamenlijk en vastberaden stappen zetten op weg naar het licht, op weg naar het doel dat we delen.

De verhalen die in dit boek zijn vervat geven die ambitie weer. Ik kan u van harte aanbevelen deze meeslepende verhalen te lezen en zo meer te weten te komen over onze fascinerende en complexe gedeelde geschiedenis.

Met hartelijke groet,

Shefali Razdan Duggal

Ambassadeur van de Verenigde Staten in het Koninkrijk der Nederlanden
Juni 2024

Voorwoord

van de ambassadeur van het Koninkrijk der Nederlanden in de Verenigde Staten van Amerika

Vierhonderd jaar geleden voeren de eerste Nederlandse kolonisten de baai van New York binnen en ontmoetten ze de voorouders van de Lenape, de inheemse bevolking van het gebied. Het is moeilijk om ons goed voor te stellen hoe dat moment eruitzag. Een reis over zee was een zware onderneming in de zeventiende eeuw. De aankomst op Governors Island in New York moet deze vroege kolonisten met ontzag hebben vervuld bij het zien van het majestueuze landschap.

De geschiedenis van New York, Nieuw-Amsterdam en Nieuw-Nederland, zoals de nederzettingen genoemd werden, is niet alleen Nederlandse geschiedenis. Ze behoort ook toe aan de inheemse volken van het gebied en aan alle hedendaagse Amerikanen. Het is daarmee een essentieel onderdeel van onze gezamenlijke Nederlands-Amerikaanse geschiedenis, gevormd door al degenen die deze geschiedenis delen en er hun persoonlijke ervaringen en perspectieven aan toevoegen. Natuurlijk is het niet een eenzijdig verhaal, en daarom ben ik bijzonder trots op dit boek, uitgegeven door het Nationaal Archief. Het vertelt een completer verhaal van deze gedeelde geschiedenis en bevat bijdragen uit de inheemse, Afrikaans-Amerikaanse en feministische gemeenschappen, samen met vele andere belangrijke groepen die een rol hebben gespeeld in de Nederlands-Amerikaanse geschiedenis.

Een vaste vrede en oprechte vriendschap?

Dit boek over de Nederlands-Amerikaanse geschiedenis bevat zowel mooie als tragische verhalen. Een aantal daarvan speelt zich af in koloniale tijden, waarvan vele aspecten niet overeenkomen met onze moderne waarden. Terrecht erkennen we de moeilijke aspecten van het verleden, ook die binnen onze Nederlandse geschiedenis.

Nieuw-Amsterdam en Nieuw-Nederland werden, net als andere koloniale nederzettingen uit die tijd, gedeeltelijk opgebouwd met behulp van de werkkraft van tot slaaf gemaakte mensen. Nederland is niet trots op zijn slavernijgeschiedenis en zet zich in om deze te erkennen en ervan te leren. Tijdens het Herdenkingsjaar Slavernij, van juli 2023 tot juli 2024, stond het Koninkrijk der Nederlanden stil bij deze pijnlijke kant van zijn geschiedenis. Zijne Majesteit Koning Willem-Alexander en premier Mark Rutte hebben de Nederlandse betrokkenheid bij de trans-Atlantische slavenhandel erkend en hun excuses aangeboden. Namens het land vroeg Koning Willem-Alexander de nazaten van tot slaaf gemaakten om vergeving.

We herdenken de verjaardag van New York en van vierhonderd jaar Nederlands-Amerikaanse geschiedenis, met zowel vreugde als pijn. Voor veel inheemse Amerikanen bracht de komst van Europese kolonisten, hoewel ze nieuwe handelspartners werden, de ontwrichting van hun levens en gemeenschappen met zich mee, en leidde het tot oorlog, ziekte en verlies van hun land. Het is van groot belang om deze geschiedenis onder ogen te zien. Onze hoop is dat door de geschiedenis eerlijk en volledig te erkennen, we beter kunnen bepalen hoe we vandaag leven en hoe we morgen willen leven. New York City – en de Verenigde Staten in bredere zin – is vandaag de dag een levendige en diverse metropool mede dankzij zijn Nederlandse geschiedenis. Nieuw-Amsterdam was een bruisende stad met veel verschillende groepen die het hun thuis noemden. De handelsgeest van New York kan ook worden herleid naar de Nederlandse kooplieden die in New York de allereerste aandelenbeurs ter wereld ontwikkelden.

In de eenentwintigste eeuw is Nederland een belangrijke partner in het verbeteren van de milieu-infrastructuur van New York City door de aanleg van waterkeringen en andere vormen van kustbescherming in het zuidelijk gedeelte van Manhattan die bescherming moeten bieden tegen de stijgende zeespiegel. De Nederlands-Amerikaanse banden gaan diep: ze omvatten onze uitgebreide economische relaties, onze gemeenschappelijke duurzaamheidsdoelen, onze gedeelde waarden van diversiteit en democratie en onze nauwe culturele banden.

Nederland heeft ervoor gekozen om de vierhonderdste verjaardag van New York te markeren samen met iedereen die in deze geschiedenis deelt. Collectief leveren we een bijdrage aan het volgende hoofdstuk van de Nederlands-Amerikaanse vriendschap. Ons FUTURE 400-programma brengt deze diverse groep mensen, die ieder een eigen stem hebben, bijeen. We zijn vereerd dat we zo'n prachtige en zich uitbreidende constellatie van nieuwe wetenschappelijke en creatieve initiatieven kunnen ondersteunen, omdat die niet alleen het koloniale verleden belichten, maar ook vooruitkijken naar wat zou kunnen zijn. Op deze manier toont dit opmerkelijke boek de blijvende impact van dergelijke initiatieven: het versterken van belangrijke en unieke gezichtspunten die ons collectieve begrip van onze gemeenschappelijke geschiedenis en onze gedeelde toekomst verbreden.

Birgitta Tazelaar

Ambassadeur van het Koninkrijk der Nederlanden in de Verenigde Staten van Amerika

Juni 2024

Ter inleiding

Een verdrag met een vraagteken?

Jaap Jacobs

Art. 1.

Daar zal een vaste, onverbreekelijke, en universeele vrede, en opregte vriendschap zijn, tusschen Haar Hoog Mogende de Heeren Staten Generaal der Vereenigde Nederlanden, en de Vereenigde Staten van America, en de onderdanen en ingezetenen van de voornoemde parthijen, en tusschen de landen, eilanden, steeden en plaatsen, gelegen onder de jurisdictie van de gemelde Vereenigde Nederlanden, en de gemelde Vereenigde Staten van America, en derselver onderdanen en ingezeetenen, van allerley staat, sonder onderscheid van personen en plaatsen.

Het Nederlandse-Amerikaanse verdrag, dat op 8 oktober 1782 ondertekend werd, schetst de ideale relatie die de twee landen voor ogen stond, met gebruik van bewoordingen die we vaak tegenkomen in andere verdragen uit die tijd. Dit Tractaat van Vriendschap en Commerce was een belangrijke stap in de diplomatieke betrekkingen tussen de twee landen, die waren begonnen met de officiële erkenning van de Verenigde Staten door de

Kaart van de Hudsonrivier, 1616.

Een vaste vrede en oprechte vriendschap?

Staten-Generaal. Een populair liedboek uit de jaren 1780, *De Amerikaanse Koopman; Zingende de Nieuwste, Fraayste en Aangenaamste Liederen, die hedendaags Gezongen worden*, bejubelde de handelsmogelijkheden die uit het verdrag zouden voortvloeien.

Juich Koopman! Juich! op 't Vryverklaaren,
Van 't uitgebreid AMERIKA
Het smeekt reeds lang om uwe Waaren,
Scheep in, Scheep in, waer wagt gy na.

De Nederlandse en Amerikaanse kooplieden en diplomaten waren ongetwijfeld oprecht in hun optimisme en hun verlangen naar vrede en vriendschap. Maar de hoop in het verdrag en de jubeltoon van het juichlied zijn niet representatief voor het geheel aan vierhonderd jaar verhalen uit de Nederlands-Amerikaanse relaties. Wijsheid achteraf is altijd makkelijk, maar vanuit onze tijd beseffen we dat er tussen Nederlanders en Amerikanen naast vriendschap maar al te vaak vijandschap en wrijving voorkwam, vooral in de koloniale tijd en in het bijzonder waar het gaat om de oorspronkelijke bewoners van Noord-Amerika en de onder dwang aangevoerde tot slaaf gemaakte Afrikanen. De aankoop van Manhattan in 1626 – tegenwoordig gezien als de grootste vastgoedzwendel ooit – en de Nederlandse betrokkenheid bij het introduceren van slavernij in Noord-Amerika (eerst in 1619 in Virginia en later op 29 augustus 1627 in Nieuw-Amsterdam) geven aanleiding om vragen te stellen bij het beeld van ‘vaste vrede en oprechte vriendschap’, zoals de titel van dit boek luidt. De omslagillustratie geeft zo’n vraag weer door de minieme Nederlandse aanwezigheid in de eerste fase van Nederlands-Amerikaans contact te benadrukken. Op de kaart wordt het kleine fort ‘Nassou’ omringd door namen van de oorspronkelijke Amerikanen, zowel Maquaas (Mohawk) als Mahicanen. Gedurende vier eeuwen heeft zich tussen oude en nieuwe Nederlanders en Amerikanen een lange reeks aan gebeurtenissen voltrokken, met zowel vreugdevolle als pijnlijke momenten, waarin naast wederzijdse steun en samenwerking ook misverstanden en confrontaties te zien zijn. New York, het vroegere Nieuw-Amsterdam, speelt een centrale rol in de verhalen van Nederlands-Amerikaanse vriendschap die in dit boek worden verteld, aansluitend bij de herdenkingen in 2024 en volgende jaren. Maar naarmate we dichterbij onze eigen tijd komen, breidt het toneel zich uit naar het westen, naar staten als Wisconsin en Iowa, aangezien steeds meer Nederlanders de

oceaan overstaken naar de Verenigde Staten en omgekeerd Amerikanen de oversteek begonnen te maken naar Nederland. De migratie – zowel tijdelijk als permanent – is een andere rode draad in dit boek. De ervaringen van de landverhuizers, waarin de confrontatie met een ander land van groot belang was, liepen sterk uiteen: gevoelens van bevreemding en verontrusting werden afgewisseld met leerzame en zelfs opwindende belevenissen in een proces van gewenning en verwerping, zoals Russell Shorto in het volgende hoofdstuk aanstipt.

Volgende pagina's: verdrag van vriendschap en commercie tussen de Staten-Generaal en de Verenigde Staten van Amerika, 1782.

cenigde Nederlanden, in alle de Havens
en plaatsen, onder het gebied van de ge-
melde Vereenigde Staten van America, het
zelve voorrecht genieten tot aanneeming
en ontfangen van Bootgezellen of ande-
ren zijnde inboorlingen of Ingezeetenen
van eenige der Dominien van de gemelde
Staten Generaal, met dien verstande, dat
men nog aan de eene, nog aan de ande-
re zijde zig sal mogen bedienen van soda-
nige zijner landsgenooten, die zig reeds
in dienst van de andere contracteerende
Partij, het zij ten oorlog, het zij op
Vlootvaardij-scheepen heeft geengageert,
het zij men dezelve aan de vaste wal, dan
wel in Lee zoude mogen ontmoeten, ten
minsten indien de Capiteinen of Schip-
pers, onder wiens bevel zodanige Perso-
nen zig mochten bevinden, dezelve niet
vrijwillig uit hunnen dienst wilde
ontslaan, op pene, dat dezelve ander-
sints op den voet van Weglopers zullen
worden behandeld en gestraft.

Art.^e 28.

De toelag voor refractie, sal in alle
reedelykheid en billykheid worden gere-
guleert, by de Magistraten der respec-
tive Steden, alwaar men vordelt dat
eenige beswaren desreegens plaats
hebben.

Art.^e 29

Het tegenwoordig Tractaat zal
worden geratificeert en geapprobeert

therlands, shall enjoy in all the
Ports and Places under the obedience
of the said United States of America,
the same Priviledge of engaging -
and receiving Seamen or others,
Natives or Inhabitants of any
Country of the Domination of the
said States General; provided, that
neither on one side nor the other,
they may not take into their ser-
vice such of their Countrymen, who
have already engaged in the service
of the other Party contracting, whether
in War or Trade, and whether they meet
them by Land or Sea; at least, if
the Captains or Masters, under
the command of whom such Per-
sons may be found, will not, of
his own consent, discharge them
from their service: upon pain
of being otherwise treated and
punished as Deserters.

Article 28.

The affair of the Refraction shall
be regulated, in all Equity and Justice,
by the Magistrates of Cities respective-
ly, where it shall be judged, that there is
any room to complain, in this respect.

Article 29.

The present Treaty shall be ratified
and approved, by Their High Migh-

bij Nooogstgemelde Staten Generaal der
Verenigde Nederlanden, en Noooggemelde
Verenigde Staten van America, en zullen de
Acten van Ratificatie van de eene en de
andere zijde in goede ende behoortlyke for-
me werden overgелеevert binnen den tijd
van zes maanden, of te eerder so het zel-
ve kan geschieden te rekenen van den
dag van de onderteekening.

Ten oirconde deezes hebben wy gede-
puteerden en Plenipotentiarissen van de
Heeren Staten Generaal der Verenigde
Nederlanden, en Minister Plenipotentiaris
der Verenigde Staten van America, uit
kracht van Onze respectieve Authorisatie
en pleinpouvoir deezes onderteekent, en
met Onze gerroovne Cachetten bekragtigt.
In den Hage den Achtsten October,
Een duysent Seven hondert twee en tagtig.

Georg van Ronszick

W. H. Van Lynden.

W. H. Van Lynden.

W. H. Van Lynden.

W. H. Van Lynden.

W. H. Van Lynden.

W. H. Van Lynden.

W. H. Van Lynden.

tinesses, the States General of the
United Netherlands, and by the Uni-
ted States of America; and, the Acts
of Ratification shall be delivered
in good and due form, on one side
and on the other, in the space of
Six Months, or sooner, if possible,
to be computed from the Day of
the Signature.

In Faith of which, We, the Depu-
ties and Plenipotentiaries of the
Lords the States-General, of the United
Netherlands and the Minister Ple-
niary of the United States of Ameri-
ca, in virtue of our respective Authorities
and full Powers, have signed the present
Treaty and apposed there to the Seals
of our Arms.

Done at the Hague, the Eight of
October, One Thousand, Seven Hun-
dred Eighty Two.

John Adams